

**UCHWAŁA NR XXXV/359/2021
RADY POWIATU WODZISŁAWSKIEGO**

z dnia 20 grudnia 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Wodzisławskim na lata 2022 - 2024**

Działając na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U z 2020 r. poz. 920 ze zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.)

**Rada Powiatu Wodzisławskiego
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2022 – 2024”, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Wodzisławskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Adam Krzyżak

POWIAT
WODZISŁAWSKI

Załącznik do uchwały Nr XXXV/359/2021
Rady Powiatu Wodzisławskiego
z dnia 20 grudnia 2021 r.

**Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej
w Powiecie Wodzisławskim na lata 2022-2024**

Wodzisław Śląski 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Założenia programowe.....	5
2. System wsparcia dziecka i rodziny w Powiecie Wodzisławskim.....	7
2.1 Diagnoza sytuacji opiekuńczej w gminach Powiatu Wodzisławskiego.....	7
2.2 Diagnoza systemu pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim.....	14
2.3 Analiza rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim.....	20
2.4 Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.....	24
2.5 Analiza instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim...	28
3. Cele programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim.....	33
4. Limit rodzin zawodowych na lata 2022-2024.....	41
5. Odbiorcy programu	42
6. Program oraz partnerzy.....	42
7. Źródła finansowania.....	42
8. Monitoring programu.....	43
9. Podsumowanie.....	43

Wstęp

Każde dziecko ma prawo do wychowywania się w rodzinie. W sytuacji, gdy z jakichś powodów rodzice nie mogą lub nie są w stanie sprawować opieki i wychowywać swojego dziecka, ma ono prawo do opieki i wychowania w ramach systemu pieczy zastępczej. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.) zwana dalej ustawą, określa ten obowiązek, jak również organizowanie dla dzieci całkowicie pozbawionych wsparcia ze strony rodziny naturalnej rodzinnej i instytucjonalnej opieki zastępczej. Rolą systemu pieczy zastępczej zarówno pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej jest zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawo powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Ustawa, która weszła w życie 1 stycznia 2012 r. wyraźnie rozdzieliła kompetencje między samorząd gminny i powiatowy w zakresie: pracy z rodziną (zadania własne gmin) i organizacji pieczy zastępczej (zadania własne powiatu).

Zgodnie z art. 180 Ustawy do zadań własnych powiatu w kontekście pieczy zastępczej należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;

5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;

6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;

7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: a) grup wsparcia, b) specjalistycznego poradnictwa;

8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;

9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;

10) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

11) prowadzenie rejestru danych, o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka;

12) finansowanie:

a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu;

b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;

c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim, są realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, które zostało jednocześnie wyznaczone przez Starostę Powiatu Wodzisławskiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (Zarządzenie Nr 84/2011 z dnia 21.10.2011 r.).

1. Założenia programowe

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadania powiatu skoncentrowane są przede wszystkim na zapewnieniu dzieciom pieczy zastępczej rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo -wychowawczych; tworzeniu warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych; prowadzeniu placówek opiekuńczo -wychowawczych. Powiat organizuje także wsparcie osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo -wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne.

Zadaniem gminnych podmiotów organizujących pracę z rodziną – ośrodków pomocy społecznej – jest umożliwienie powrotu dziecka do rodziny. W tym kontekście, zadaniem powiatu jest także współpraca ze służbami gminnymi, w tym m.in. z asystentami rodziny przy udzielaniu pomocy rodzinie, szczególnie w sytuacji zagrożenia jej funkcji socjalnych i wychowawczych oraz w pracy na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny. Powiat Wodzisławski sukcesywnie przekształca system pieczy zastępczej, zgodnie z założeniami ustawy. Podejmowane są działania mające na celu rozwój rodzinnych form, deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej z uwzględnieniem realnych możliwości wynikających z konieczności zapewnienia opieki dzieciom jej pozbawionym oraz specjalizacji placówek w celu dostosowania wsparcia do indywidualnych potrzeb wychowanków. Duży nacisk położono na wsparcie osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą. Udzielana w tym zakresie wszechstronna pomoc, zwłaszcza w formie mieszkań chronionych, ma na celu optymalizację warunków funkcjonowania w środowisku.

Jednocześnie system pieczy zastępczej jako obszar wymagający szczególnego zainteresowania został uwzględniony w dokumentach strategicznych określających długofalową politykę Powiatu Wodzisławskiego w odniesieniu do występujących problemów społecznych, w tym głównie w Strategii Rozwoju Powiatu Wodzisławskiego na lata 2015-2025 i Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2026.

Niniejszy Program jest kontynuacją głównych kierunków strategicznych dla systemu określonych w Programach z ubiegłych lat, w tym w szczególności realizację celów wyznaczonych w Programie na lata 2019-2021.

Wszystkie powyżej opisane założenia wyznaczają ramy dla Programu i projektowania działań zmierzających do stworzenia takiego systemu pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim, który zapewni dzieciom potrzebującym wsparcia odpowiednią liczbę miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej; właściwe standardy świadczonej pomocy, współpracę między podmiotami udzielającymi dziecku wsparcia, która – o ile jest to możliwe – pozwoli na powrót dziecka pod opiekę rodziny naturalnej lub też umożliwi mu stabilne funkcjonowanie w ramach odpowiednich – rodzinnych lub instytucjonalnych – formach pieczy zastępczej.

W tym celu będą podejmowane następujące działania:

1) Rozwój, w tym profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej, poprzez zwiększanie skuteczności działań podejmowanych w celu pozyskiwania kandydatów do pełnienia funkcji zawodowych rodzin zastępczych, w tym rodzin zastępczych specjalistycznych i prowadzących rodzinne domy dziecka, doskonalenie warunków prowadzenia zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej, udzielanie im potrzebnego wsparcia w zależności od zgłaszanych potrzeb oraz rozwój kompetencji wychowawczych osób sprawujących funkcję rodzin zastępczych.

2) Doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej, indywidualizacja pracy z dzieckiem, poprzez wspieranie rozwoju placówek opiekuńczo – wychowawczych pracujących w nowym trybie funkcjonowania, zapewnienie kadrze kierowniczej i pedagogicznej z tych placówek dostępu do szkoleń adekwatnie do potrzeb, wprowadzanie i doskonalenie metod pracy służących indywidualizacji pracy z dzieckiem.

3) Rozwój i profesjonalizacja kadry działającej w obszarze wspierania dziecka i rodziny, poprzez działania w takich obszarach jak: podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadr współpracujących z PCPR, upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną, współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej oraz pracownikami socjalnymi, asystentami rodzin, placówkami edukacyjnymi, specjalistami, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną.

4) Zapewnienie wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, czyli podejmowanie takich działań, aby wychowankowie mogli otrzymać wsparcie adekwatne do swoich potrzeb i zwiększające szanse na długofalowe samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie.

2. System wsparcia dziecka i rodziny w Powiecie Wodzisławskim

2.1 Diagnoza sytuacji opiekuńczej w gminach Powiatu Wodzisławskiego

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nastąpił podział kompetencji w zakresie pracy z rodziną biologiczną między samorząd gminny i powiatowy. Jednostki samorządu gminnego swoje obowiązki realizują w szczególności poprzez współpracę z innymi instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, a zwłaszcza: z sądem, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi oraz różnymi organizacjami pozarządowymi.

Do zadań gminy należy wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych polegające na planowych działaniach mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Rodzina może otrzymać wsparcie poprzez działania:

- instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny,
- placówek wsparcia dziennego,
- rodzin wspierających.

W celu opracowania kolejnego „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2022-2024” Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, zwróciło się z prośbą do gmin Powiatu Wodzisławskiego o udzielenie informacji na temat realizacji zadań gminy wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Przedstawione poniżej dane pochodzą z 9 ośrodków pomocy społecznej, funkcjonujących na terenie Powiatu Wodzisławskiego.

Z analizy danych wynika, że na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwuje się tendencję malejącą ogólnej liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej.

W roku 2018 z pomocy skorzystały 2 314 rodziny, w roku 2019 już 2 124 rodzin, a w roku 2020 wsparciem objętych było już zaledwie 1 965 rodzin. Na przestrzeni analizowanych trzech lat maleje także odpowiednio liczba osób w rodzinach objętych wsparciem pracowników socjalnych, odpowiednio: w roku 2018 – 5 312 osób, 4 694 osób w roku 2019, a w roku 2020 już 4 256 osób, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminach powiatu w latach 2018- 2020

	Liczba rodzin	Liczba osób w tych rodzinach
Rok 2018	2314	5312
Rok 2019	2124	4694
Rok 2020	1965	4256

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2018-2020

Na przestrzeni ostatnich trzech lat obserwuje się również spadek liczby rodzin objętych wsparciem z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych z dziećmi. Zgromadzone dane wskazują, że zauważalny spadek liczby tych rodzin może być wynikiem systematycznej pracy z tymi rodzinami przez asystentów rodziny, sprawnego diagnozowania potrzeb oraz programów społecznych takich jak: Rodzina 500+, Dobry Start.

Nieoceniona jest w środowisku praca asystenta rodziny, do zadań którego należy w szczególności udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, poprzez pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, czy wychowawczych z dziećmi.

Tabela 2. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w gminach powiatu w latach 2018- 2020

	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach
ROK 2018	647	1254
ROK 2019	584	1021
ROK 2020	543	988

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2018-2020

Pomimo spadku liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminach powiatu wodzisławskiego oraz zmniejszenia liczby rodzin objętych pomocą z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, to zauważa się wzrost liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu w latach 2018 - 2020

Nazwa Gminy	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny		
	ROK 2018	ROK 2019	ROK 2020
OPS Lubomia	19	18	20
MOPS Rydułtowy	61	60	62
OPS Marklowice	12	9	12
OPS Pszów	30	17	24
OPS Radlin	56	58	60
OPS Mszana	13	13	12
OPS Gorzyce	20	21	25
MOPS Wodzisław Śl.	75	104	107
OPS Godów	13	13	13
RAZEM	299	313	335

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2018 – 2020

Dane przedstawione w tabeli wskazują, że w zdecydowanej większości gmin Powiatu Wodzisławskiego, w ostatnich trzech latach wzrasta liczba rodzin, które z uwagi na przeżywane kryzysy, bądź trudności nie są w stanie samodzielnie poradzić sobie z prawidłową opieką nad dziećmi.

W analizowanym okresie, jedynie nieznaczny spadek liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, obserwuje się w gminie Mszana.

Z kolei w gminie Godów liczba rodzin z którymi pracuje asystent rodziny utrzymuje się na tym samym poziomie w okresie 3 ostatnich lat.

Zgodnie w w/w ustawą, pod opieką jednego asystenta może pozostawać nie więcej niż 20 rodzin.

Tabela 4. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny w gminach powiatu w latach 2018 - 2020

Nazwa Gminy	Liczba asystentów		
	ROK 2018	ROK 2019	ROK 2020
OPS Lubomia	1	1	1
MOPS Rydułtowy	4	4	4
OPS Marklowice	1	1	1
OPS Pszów	2	2	2
OPS Radlin	6	6	5
OPS Mszana	1	1	1
OPS Gorzyce	2	3	4
MOPS Wodzisław Śl.	9	11	11
OPS Godów	1	1	1
RAZEM	27	30	30

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2018 – 2020

Do zadań asystenta rodziny należy podejmowanie działań zmierzających do wzmocnienia samodzielnego funkcjonowania rodziny oraz zapewnienie każdemu dziecku właściwych warunków do rozwoju i kształtowania pozytywnych więzi emocjonalnych. W sytuacji zabezpieczenia dziecka w rodzinnej, bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej, rolą asystenta rodziny jest wzmocnienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych i zasobów rodziny biologicznej, tak aby mogła nastąpić ponowna reintegracja rodziny poprzez przywrócenie rodzicom władzy rodzicielskiej i umożliwienie powrotu dziecka do rodziny.

W analizowanym okresie, w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny obserwuje się wzrost liczby dzieci. Sytuacja ta, związana jest z problemem wielodzietności i kolejnymi narodzinami dzieci w rodzinach już przeżywających trudności, objętych wsparciem asystenta rodziny.

Coraz większa ilość dzieci w tych rodzinach i ich zróżnicowany etap rozwojowy, tym samym różny poziom deprivacji ich potrzeb przez rodziców, wymagają od każdego asystenta rodziny wielokierunkowych oddziaływań w planie pracy z rodziną dopasowanych do indywidualnych potrzeb każdego dziecka. Pojawienie się w tych rodzinach dziecka różnymi niepełnosprawnościami, zazwyczaj powoduje konieczność zintensyfikowania oddziaływań pomocowych asystenta rodziny i zaangażowania dodatkowo do pracy z rodziną szeregu różnych specjalistów jak: pedagoga, psychologa, logopedy, fizjoterapeuty i innych specjalistów.

Liczbę dzieci z niepełnosprawnościami, w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu w latach 2018- 2020

	Liczba dzieci	Liczba dzieci niepełnosprawnych
ROK 2018	619	37
ROK 2019	635	33
ROK 2020	666	35

źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2018 – 2020

Wśród wielu różnych oddziaływań, mających na celu wsparcie rodziny, poza pracą socjalną z tymi rodzinami w środowisku oraz wsparciem rodzin pracą asystenta rodziny, do zadań każdej gminy należą także inne formy pracy z rodziną, tj. konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, terapia i mediacje rodzinne, usługi dla rodzin z dziećmi w postaci usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomoc prawną, grupy wsparcia czy też grupy samopomocowe.

Tabela 6. Formy pracy z rodziną prowadzone na terenie gmin powiatu w latach 2018-2020

Lp.	Porady	Liczba osób korzystających		
		Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
1.	Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne	562	617	591
2.	Terapia i mediacje rodzinne	85	100	74
3.	Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne	16	20	23
4.	Pomoc prawna	289	236	255
5.	Grupy wsparcia czy grupy samopomocowe	149	88	87
6	Inne (np. szkoła dla rodziców)	12	25	14
RAZEM		1113	850	1044

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Wodzisławskiego za lata 2018 – 2020

Na przestrzeni analizowanych trzech lat, w gminach powiatu, wśród oddziaływań pomocowych skierowanych do rodzin, najwięcej osób w każdym roku skorzystało z konsultacji i poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, pedagogicznego, czy rodzinnego. Zebrane dane pozwalają stwierdzić, że około 20% z wszystkich osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego, dzięki profesjonalnej pomocy, uświadomiło sobie powagę swoich problemów i podjęło próbę ich rozwiązania w formie pogłębionej. Osoby te podjęły różnego rodzaju terapie (psychologiczna, rodzinna) oraz wzięły udział w mediacjach rodzinnych. Trzecią liczną grupę stanowią mieszkańcy powiatu korzystający w swoich gminach, w ramach poradnictwa prawnego i obywatelskiego z profesjonalnych porad prawnych w zakresie prawa rodzinnego, czy prawa cywilnego.

2.2 Diagnoza systemu pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Zgodnie z preambułą ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jej podstawowym celem jest:

- dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności,
- dobro rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a szczególności dzieci.

Według zapisów ustawy dzieci, które z różnych powodów okresowo nie mogą wychowywać się w rodzinie własnej, mogą skorzystać z dwóch form opieki: rodzinnej lub instytucjonalnej, w której zapewnione zostaną im warunki opiekuńczo-wychowawcze, w tym: warunki bytowe, możliwość rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, możliwość zaspokojenia indywidualnych potrzeb, edukacji, rozwoju zainteresowań oraz warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Rodzinna piecza zastępcza jest realizowana w dwóch podstawowych formach:

- 1) rodzina zastępcza;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Wyróżnia się trzy typy rodzin zastępczych:

- 1) Rodzina zastępcza spokrewniona – tworzona jest przez wstępnych lub rodzeństwo dziecka, przysługują jej świadczenia finansowe na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka;
- 2) Rodzina zastępcza niezawodowa – tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, przysługują jej świadczenia pieniężne na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka, w rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej;

3) Rodzina zastępcza zawodowa – tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnyymi lub rodzeństwem dziecka, oprócz świadczenia pieniężnego na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka otrzymuje także wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w rodzinie tej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej niezawodowej lub zawodowej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

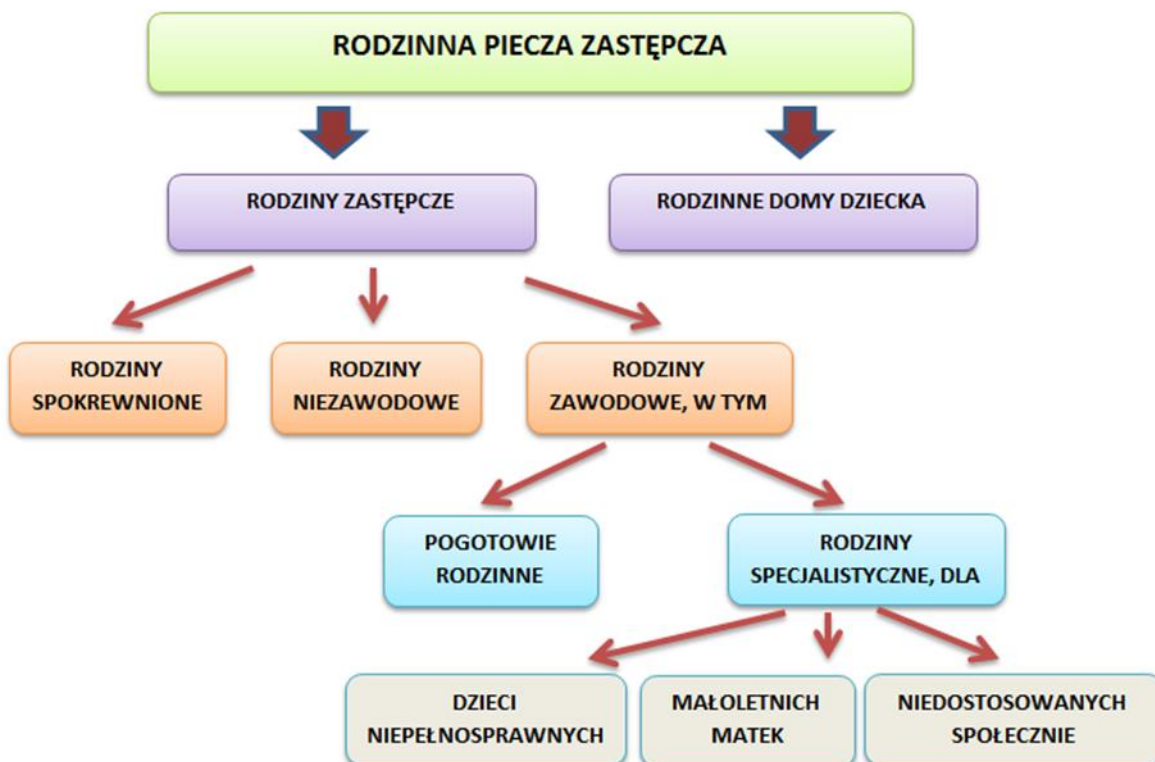
Rodzina zastępcza zawodowa może działać również jako:

- rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez policję lub straż graniczną, na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie;
- rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie art. 6 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, Dz. U. z 2018 r. poz. 969), małoletnie matki z dziećmi.

Obok rodziny zastępczej drugą formą rodzinnej pieczy zastępczej jest rodzinny dom dziecka. Tworzą go małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W tym samym czasie może w nim przebywać nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą prowadzącego rodzinny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Rysunek 1. Formy rodzinnej pieczy zastępczej

Instytucjonalna piecza zastępcza realizowana jest w ramach placówek opiekuńczo -wychowawczych.

Ze względu na specyfikę, wyróżnia się następujące rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- typu socjalizacyjnego,
- typu interwencyjnego,
- typu specjalistyczno–terapeutycznego,
- typu rodzinnego.

Niezależnie od typu, placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego potrzeby bytowe, zdrowotne, emocjonalne, rozwojowe, społeczne i religijne, w tym zapewnia dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości.

Placówki zapewniają dzieciom zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego.

Pracownicy placówki umożliwiają także kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi oraz podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

Placówka typu interwencyjnego w szczególności przyjmuje dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego zapewnienia im opieki. Pobyt dziecka w placówce interwencyjnej nie może trwać dłużej niż 3 miesiące (w sytuacjach, gdy postępowanie sądowe w sprawie uregulowania sytuacji prawnej dziecka jest w toku, pobyt w placówce interwencyjnej może być przedłużony).

Placówka typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dziećmi o specjalnych potrzebach, w szczególności legitymującymi się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającymi stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii, zapewnia dzieciom odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

W placówce typu rodzinnego wychowują się dzieci w różnym wieku, w tym dorastające usamodzielniające się, w szczególności umożliwia ona wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu. W tym samym czasie w placówce tego typu może przebywać nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

W razie konieczności umieszczenia w placówce opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego rodzeństwa, za zgodą dyrektora tej placówki oraz po uzyskaniu zezwolenia wojewody, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci, nie więcej jednak niż 10.

System pieczy zastępczej uzupełniają jednostki, których prowadzenie należy do zadań własnych samorządu województwa: regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna oraz interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

W regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej umieszczane są dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo - wychowawczej.

W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci.

Wojewoda, uwzględniając specyfikę i zadania regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, może zezwolić na umieszczenie większej liczby dzieci, nie więcej jednak niż 45.

W interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym umieszcza się dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku w tym samym czasie można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

Rysunek 2. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej

Należy podkreślić, iż koncepcja systemu wsparcia dziecka w pieczy zastępczej, realizowanej w Powiecie Wodzisławskim zakłada współpracę instytucji, które realizując swoje zadania statutowe, przyczyniają się do niesienia optymalnej pomocy dziecku i rodzinie w systemie pieczy zastępczej. W Powiecie Wodzisławskim funkcjonują 3 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego: Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach, Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Gorzyczkach oraz w Powiatowa Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim jest instytucją, która organizuje i koordynuje obowiązki związane z funkcjonowaniem całego systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego. Ważnym elementem wsparcia dziecka i rodziny w systemie pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim jest wsparcie wolontariuszy, którzy organizują czas wolny dzieciom przebywającym w rodzinie oraz pomagają w nauce udzielając korepetycji z przedmiotów, z których dziecko ma trudności. Ważnym przedsięwzięciem jest także stworzenie mieszkania chronionego, przeznaczonego czasowo dla osób pełnoletnich opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

W Sekcji Wsparcia Rodzin, Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie działa Zespół ds. poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej, którego zadaniem jest udzielanie specjalistycznego poradnictwa prawnego, psychologicznego, rodzinnego, pedagogicznego oraz prowadzenie terapii, a także niesienie doraźnej, natychmiastowej, krótkoterminowej pomocy osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

Oprócz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie instytucją funkcjonującą na terenie powiatu, która wspiera dziecko w pieczy zastępczej jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna zajmująca się diagnozą oraz terapią adresowaną do dzieci i rodzin. Oprócz tego dziecko w pieczy zastępczej otrzymuje wsparcie ze strony sądu rejonowego i Służby Kuratorskiej, która zapewnia nadzór nad warunkami bytu i wychowania nad nieletnimi oraz wydaje postanowienia o zabezpieczeniu dziecka.

Istotnym wsparciem dla dziecka są także niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Ważną rolę odgrywają ponadto ośrodki adopcyjno-opiekuńcze, które zajmują się umieszczaniem dzieci w rodzinach adopcyjnych oraz szkoleniami kandydatów na rodziców adopcyjnych oraz ośrodki pomocy społecznej i asystenci rodziny, którzy wspierają w środowisku rodziców dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Rysunek 3. System wsparcia dziecka i rodziny w systemie pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim

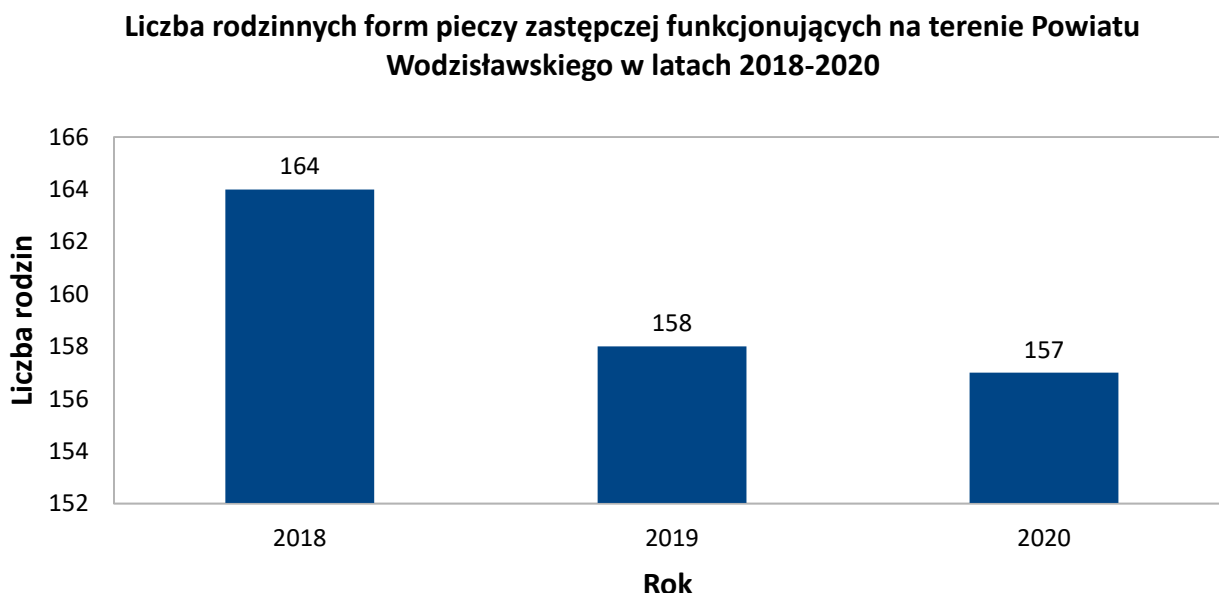
2.3 Analiza rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim

W Powiecie Wodzisławskim, w ramach rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonują rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Stanowią one tymczasową formę wsparcia dla rodzin biologicznych, które przeżywają trudności w wypełnianiu swojej najważniejszej funkcji, czyli w prawidłowej opiece i wychowaniu swoich dzieci.

Na dzień 31 października 2021 r. opiekę nad rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka w powiecie wodzisławskim sprawowało 5 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, 1 specjalista pracy socjalnej i specjalista pracy z rodziną. W 157 rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka przebywało łącznie 281 dzieci.

Analiza danych własnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim pokazuje, iż na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba rodzin zastępczych w Powiecie Wodzisławskim kształtuje się na zbliżonym poziomie. Z roku na rok, zauważyć jednak można tendencję malejącą liczby funkcjonujących w powiecie rodzinnych form pieczy zastępczej, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej funkcjonujących na terenie Powiatu Wodzisławskiego w latach 2018-2020

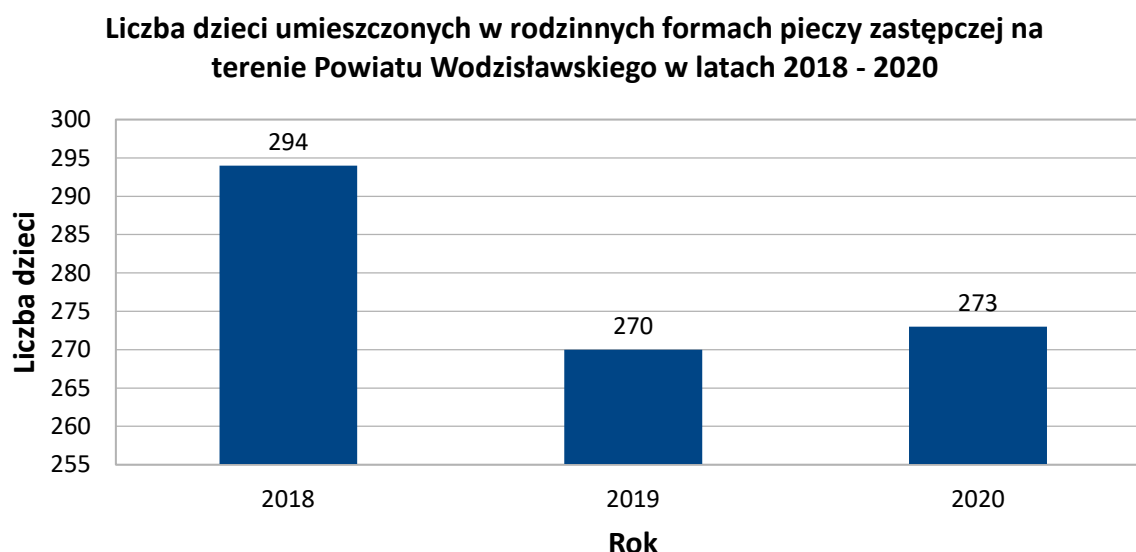

źródło: dane własne PCPR

Z analizy ostatnich trzech lat wynika, że liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej utrzymuje się na bardzo zbliżonym do siebie poziomie.

W roku 2019 nastąpił znaczny spadek liczby dzieci przebywających w rodzinach zastępczych z 294 dzieci w roku 2018, do 270 dzieci w roku 2019. Z kolei, w roku 2020 odnotowano nieznaczny wzrost liczby wychowanków rodzin zastępczych, w stosunku do roku poprzedniego, co ilustruje poniższa tabela.

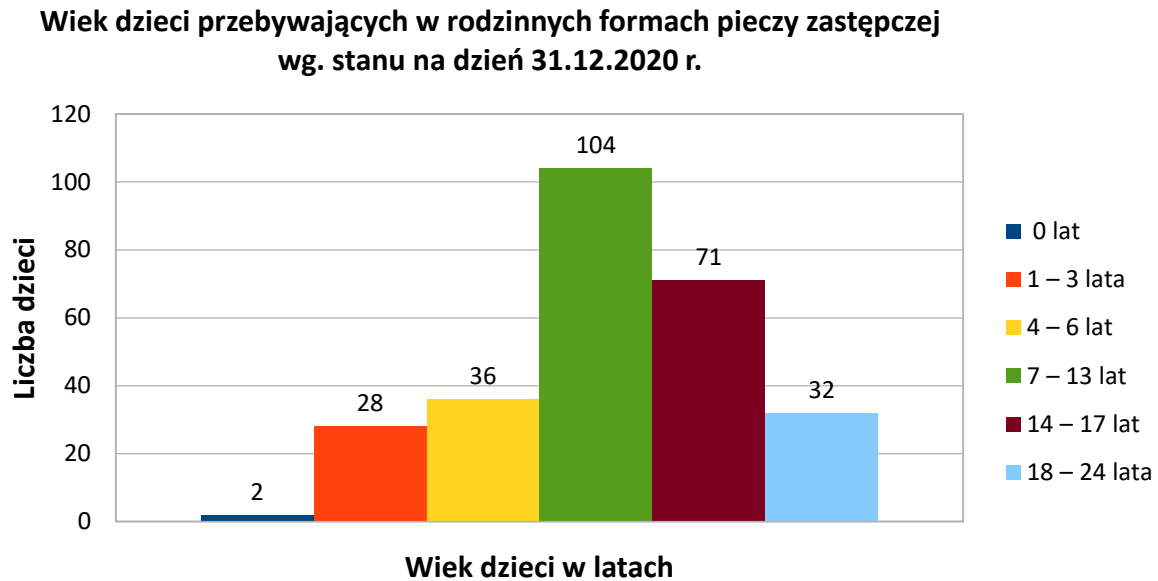
Wykres 2. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego w latach 2018-2020

źródło: dane własne PCPR

Najliczniejszą grupę dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej stanowią dzieci w wieku szkolnym na etapie szkoły podstawowej. Młodzież przebywająca w rodzinach zastępczych kształcąca się na poziomie szkół ponadpodstawowych to druga pod względem liczebności grupa wychowanków. Liczba dzieci na poszczególnych etapach rozwojowych, przebywających aktualnie w rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Wiek dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

źródło: dane własne PCPR

Utrzymująca się na przestrzeni ostatnich trzech lat na podobnym poziomie liczba funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych oraz wzrost liczby dzieci w nich przebywających, wskazują na konieczność szerzenia idei rodzicielstwa zastępczego, celem poszukiwania nowych kandydatów na rodziców zastępczych w środowisku lokalnym wśród mieszkańców powiatu.

Tabela 7. Liczba nowych umieszczeń w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim w latach 2018 - 2020

Rodziny zastępcze	Liczba dzieci w 2018 r.	Liczba dzieci w 2019 r.	Liczba dzieci w 2020 r.
Spokrewnione	12	14	14
Niezawodowe	11	12	8
Zawodowe	4	7	7
Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	19	9	15
Zawodowe specjalistyczne	1	0	0
Rodzinny dom dziecka	3	6	0
Razem	50	48	44

źródło: dane własne PCPR

Rodzina zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem, w analizowanym okresie, z roku na rok spada liczba dzieci, które powróciły do swoich rodzin naturalnych. W roku 2018 – 15 wychowanków rodzin zastępczych powróciło do swoich rodziców. Natomiast, w roku 2019 powrót do rodziny naturalnej był możliwy tylko dla 8 dzieci, a w roku 2020 - dla 9 dzieci. Liczbę dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej w analizowanym okresie, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej w ciągu roku sprawozdawczego w latach 2018 - 2020

Rodziny zastępcze	Liczba dzieci w 2018 r.	Liczba dzieci w 2019 r.	Liczba dzieci w 2020 r.
Spokrewnione	8	0	0
Niezawodowe	3	7	7
Zawodowe	1	1	2
Zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	3	0	0
Zawodowe specjalistyczne	0	0	0
Rodzinny dom dziecka	0	0	0
Razem	15	8	9

źródło: dane własne PCPR

2.4 Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim udziela wsparcia usamodzielnianym wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo- wychowawczych. Wychowankowie którzy osiągnęli pełnoletniość w rodzinach zastępczych lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych i decydują się na opuszczenie rodziny lub placówki mają możliwość skorzystania zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z następujących form pomocy:

- pomoc na kontynuowanie nauki;
- pomoc na usamodzielnienie;
- pomoc na zagospodarowanie;
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia;
- zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia, określającego w szczególności:

1. zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia;
  2. sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w podjęciu przez osobę usamodzielnianą zatrudnienia.
- Wysokość pomocy na **kontynuowanie nauki** wynosi nie mniej niż **566 zł** miesięcznie. Natomiast pomoc na usamodzielnienie jest zróżnicowana. Zależy zarówno od opuszczenia formy pieczy, jak i okresu przebywania w niej.

W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej:

1) rodzinę zastępczą spokrewnioną nie mniej niż **3730 zł**, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat;

2) rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:

-nie mniej niż 7458 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,

-nie mniej niż 3730 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,

-nie mniej niż 1865 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

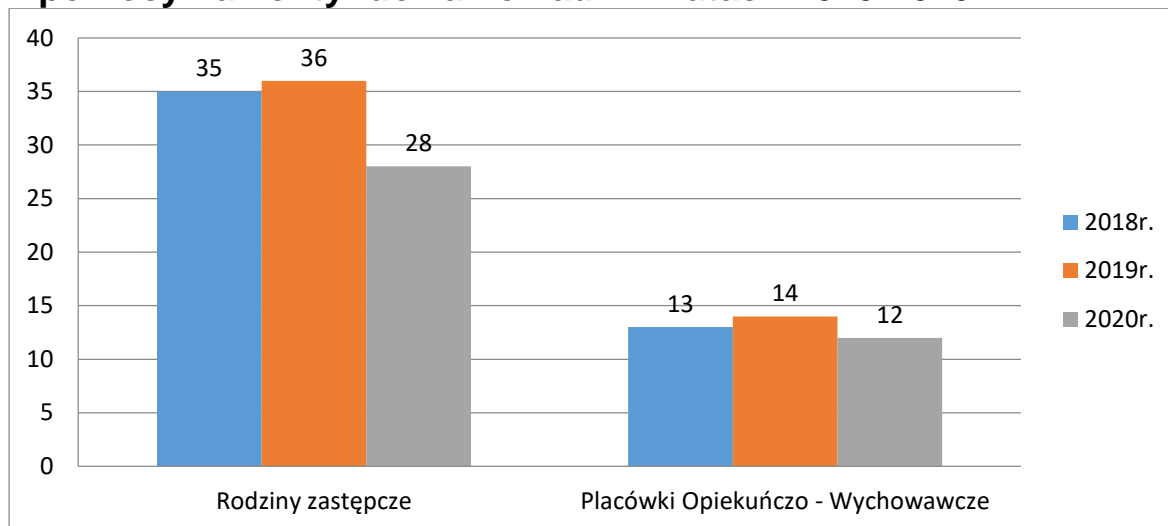
Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż **1695 zł**, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż **3390 zł**.

Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej.

Podstawowym narzędziem usamodzielnienia jest Indywidualny Program Usamodzielnienia. Wspieranie młodych ludzi w realizacji tego programu oraz kształtowanie u nich postaw aktywnych w obszarze edukacyjnym, jak i zawodowym, są tylko przykładami wspomagania rozwoju i samodzielności życiowej wychowanków pieczy zastępczej.

W 2020 roku 40 usamodzielnianym wychowankom przyznano pomoc na kontynuowanie nauki, z czego 28 osób które opuściły rodziny zastępcze, 12 osób które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Wykres 4. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy na kontynuowanie nauki w latach 2018-2020

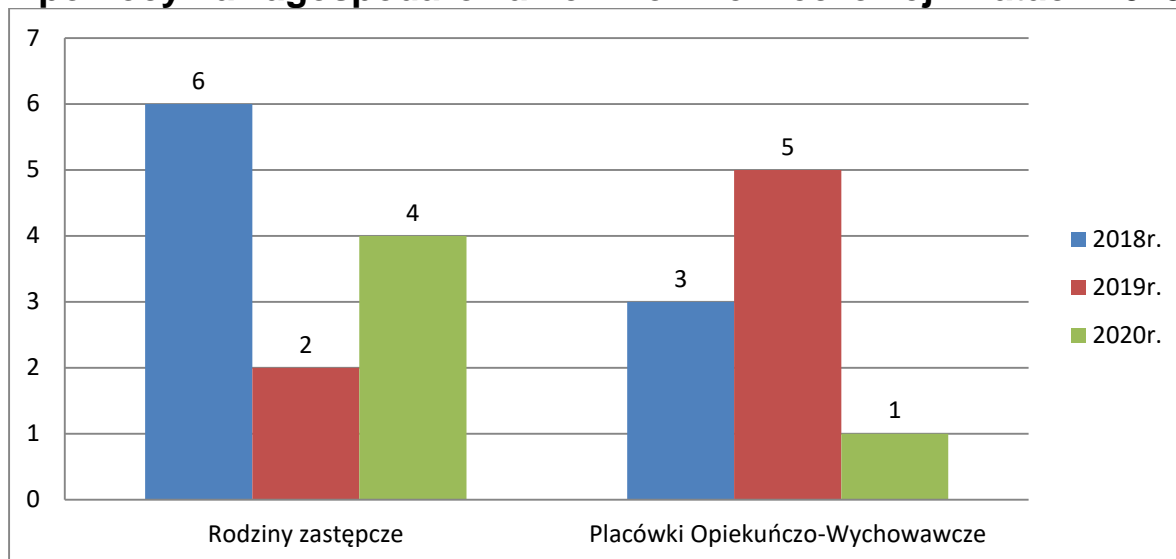
Źródło: dane własne PCPR

Jak wynika z wykresu liczba wychowanków kontynuujących naukę w latach 2018 – 2020 i pobierających świadczenia z tego tytułu utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Bardzo ważne jest motywowanie usamodzielnianych wychowanków do kontynuowania nauki (szkoły policealne, studia) i zdobywania dodatkowych kwalifikacji dzięki którym będą mogli zwiększyć swoje szanse na rynku pracy.

W 2020 r. z pomocy na zagospodarowanie skorzystało łącznie 5 osób, w tym 4 osoby, które opuściły rodzinę zastępczą, 1 osoba, która opuściła placówkę opiekuńczo-wychowawczą. W skład pomocy na zagospodarowanie najczęściej wchodziły materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu i wyposażenia mieszkania.

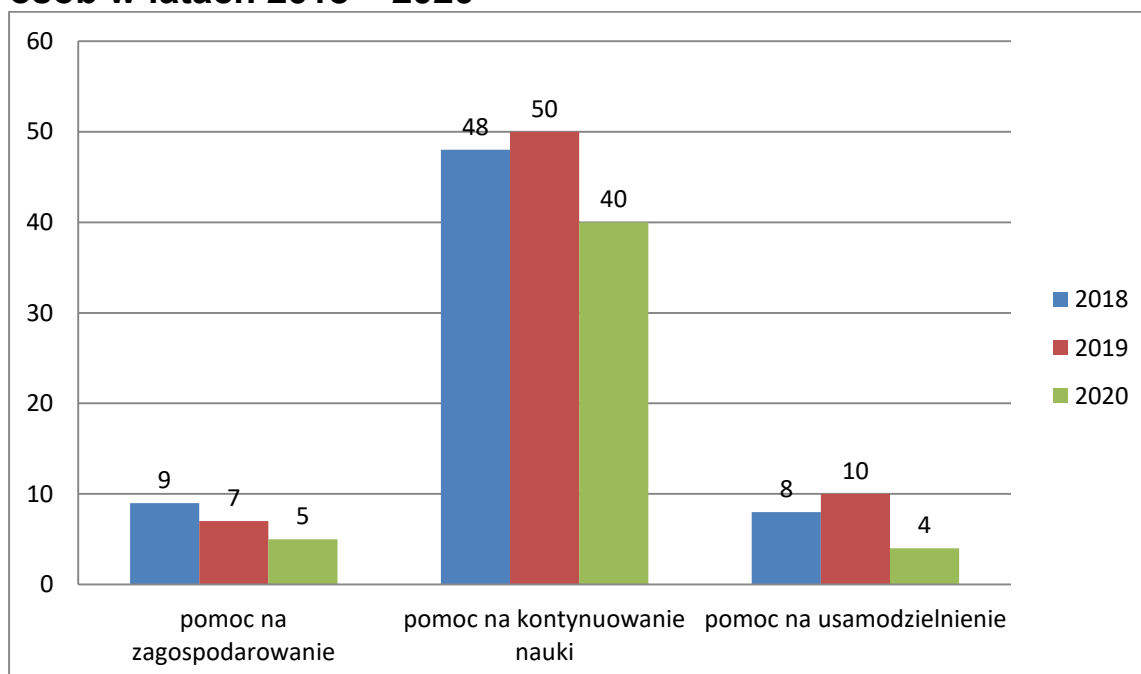
Wykres 5. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej w latach 2018-2020

Źródło: dane własne PCPR

W 2020 roku 4 osoby otrzymały pomoc pieniężną na usamodzielnienie, w tym 1 osoba opuszczająca rodzinę zastępczą, 3 osoby opuszczające placówkę opiekuńczo-wychowawczą. Środki przeznaczone zostały na poprawę warunków mieszkaniowych.

Wykres 6. Struktura świadczeń z tytułu usamodzielnienia wg liczby osób w latach 2018 – 2020

Źródło: dane własne PCPR

Z powyżej tabeli wynika, że pełnoletni wychowankowie podejmują starania w celu prowadzenia samodzielnego gospodarstwa domowego, co stanowi pozytywny efekt procesu usamodzielnienia i zadań realizowanych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W celu przygotowania usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej do samodzielnego życia oraz przeciwdziałania ich bezdomności, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim zapewnia odpowiednie warunki mieszkaniowe w postaci mieszkań chronionych treningowych dla osób usamodzielnianych. Warunkiem ubiegania się o mieszkanie chronione jest : ukończenie 18 roku życia, kontynuowanie nauki lub podjęcie pracy zawodowej, realizacja indywidualnego programu usamodzielnienia oraz podjęcie starań o przyznanie mieszkania z zasobów miasta lub gminy.

W 2018 r. 8 usamodzielnianych wychowanków wzięło udział w projekcie realizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim „Mieszkania chronione szansą na lepsze życie”. Projekt został zrealizowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W ramach wsparcia mieszkaniowego w latach 2019 r. - 2020 r. 17 usamodzielnianych wychowanków zamieszkało w mieszkaniach chronionych.

2.5 Analiza instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową ciągłą lub okresową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych i kształcenia, oddziaływań terapeutycznych. Ponadto, równie ważnym zadaniem jest realizowanie planu pomocy dziecku oraz umożliwianie dziecku kontaktu z jego rodzicami i innymi osobami bliskimi, a także podejmowanie wszelkich możliwych działań w celu powrotu do rodziny.

Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie.

W pierwszej kolejności, kiedy wystąpi konieczność zapewnienia opieki całodobowej, rozważana jest możliwość umieszczenia dziecka w rodzinnej formie opieki zastępczej, a tylko w przypadkach, gdy nie jest to możliwe, małoletni zostaje umieszczony w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Na terenie Powiatu Wodzisławskiego od dnia 1 stycznia 2021 r. funkcjonują

trzy placówki opiekuńczo – wychowawcze, które spełniają funkcję socjalizacyjną:

- 1) Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach,
- 2) Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim,
- 3) Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Gorzyczkach.

Placówki te wchodzi w strukturę organizacyjną Centrum Administracyjnego Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Gorzyczkach.

Przedmiotem działalności Centrum jest obsługa administracyjno – ekonomiczna i organizacyjna placówek opiekuńczo -wychowawczych, dla których organem prowadzącym jest Powiat Wodzisławski.

Na dzień 31.12.2018 r. w dwóch placówkach (Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Gorzyczkach funkcjonuje od 1 stycznia 2021 r.) przebywało ogółem 43 wychowanków, natomiast na dzień 31.12.2019 r. w obu domach dla dzieci przebywało 42 podopiecznych. W 2020 r. w placówkach łącznie przebywało 39 dzieci.

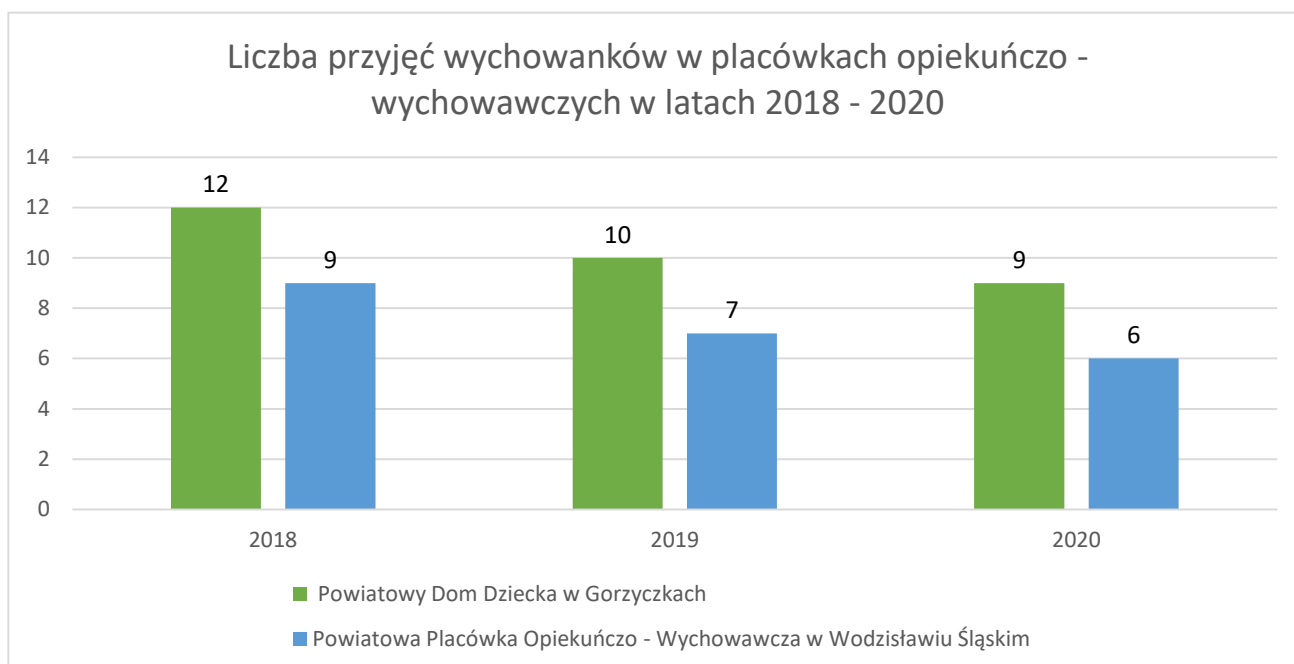
Tabela 9. Liczba wychowanków przebywających w Powiatowym Domu Dziecka w Gorzyczkach i Powiatowej Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim w latach 2018 – 2020

	Liczba wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych		
	2018	2019	2020
Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach	30	27	24
Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim	13	15	15

Źródło: dane własne Powiatowego Domu Dziecka w Gorzyczkach i Powiatowej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim

W latach 2018-2020 ogólna liczba dzieci przyjętych do placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie Powiatu nieznacznie zmalała. Liczba dzieci przyjętych do placówek w roku 2018 wynosiła 21, w 2019 przyjętych dzieci było 17, a w roku kolejnym 15.

Wykres 7. Liczba przyjęć wychowanków w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018 – 2020

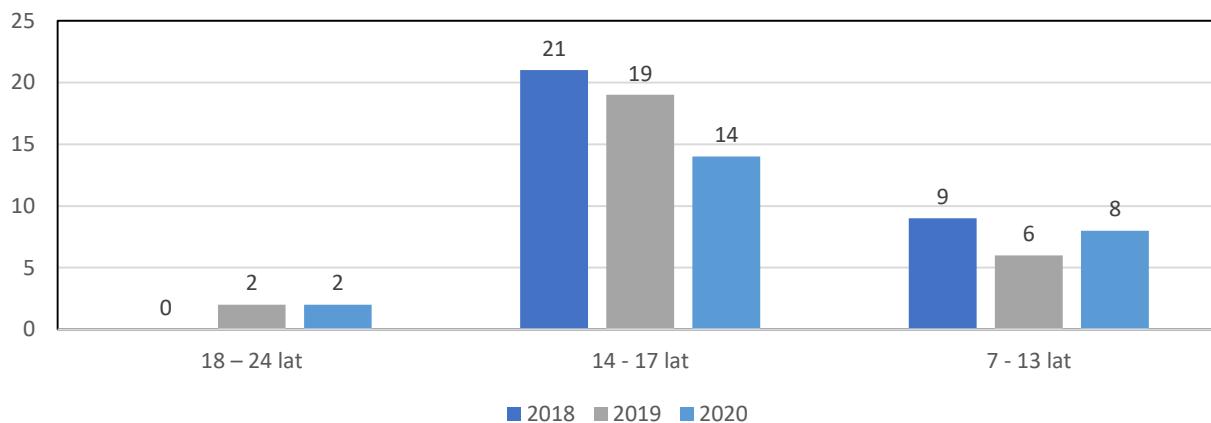

Źródło: dane własne Powiatowego Domu Dziecka w Gorzyczkach i Powiatowej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim.

W omawianym okresie większość dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych była w okresie adolescencji (14-17 lat). Drugą grupę stanowili wychowankowie w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat.

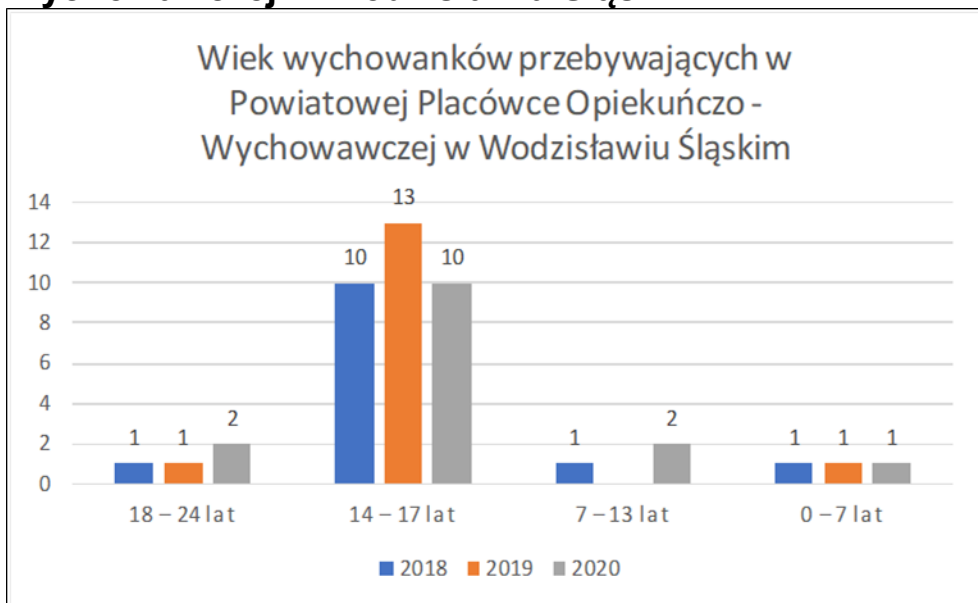
Wykres 8. Wiek wychowanków Powiatowego Domu Dziecka w Gorzyczkach

Wiek wychowanków przebywających w Powiatowym Domu Dziecka w Gorzyczkach w latach 2018 - 2020

Źródło: dane własne Powiatowego Domu Dziecka w Gorzyczkach

Wykres 9. Wiek wychowanków Powiatowej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim

Źródło: dane własne Powiatowej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w roku 2018 opuściło łącznie 26 wychowanków, w tym: pięciu z powodu powrotu do rodziny biologicznej, a szesnastu podopiecznych ze względu na rozpoczęcie procesu usamodzielnienia. W roku 2019 instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie Powiatu Wodzisławskiego opuściło 18 podopiecznych – pięciu z powodu powrotu do rodziny biologicznej, 10 podopiecznych z powodu rozpoczęcia procesu usamodzielnienia. Natomiast w 2020 r. pod opiekę rodziców biologicznych wróciło 4 wychowanków, 11 rozpoczęło proces usamodzielnienia.

Tabela 10. Liczba wychowanków opuszczających Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach w latach 2018 – 2020

Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach	Liczba wychowanków opuszczających placówkę opiekuńczo wychowawczą		
	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Powrót do rodziny biologicznej na podstawie postanowienia Sądu	4	4	3
Usamodzielnienie wychowanka	9	7	7
Inne	3	2	2
Razem	16	13	12

Źródło: dane własne Powiatowego Domu Dziecka w Gorzyczkach

Tabela 11. Liczba wychowanków opuszczających Powiatową Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą w Wodzisławiu Śląskim w latach 2018 – 2020

Powiatowa Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim	Liczba wychowanków opuszczających placówkę opiekuńczo wychowawczą		
	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Powrót do rodziny biologicznej na podstawie postanowienia Sądu	1	1	1
Usamodzielnienie wychowanka	7	3	4
Inne	2	1	1
Razem	10	5	6

Źródło: dane własne Powiatowej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim

3. Cele programu rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim

Zaplanowane w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2022-2024 działania zmierzają do stworzenia takiego systemu pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim, który zapewni dzieciom tego potrzebującym wsparcia w postaci odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, wysokie standardy świadczonej pomocy, współpracę między podmiotami udzielającymi dziecku wsparcia, która – o ile to będzie możliwe – pozwoli na powrót dziecka pod opiekę rodziny naturalnej lub też umożliwi mu stabilne funkcjonowanie w ramach odpowiednich – rodzinnych lub instytucjonalnych – formach pieczy zastępczej.

Działania będą realizowane poprzez:

- 1) Rozwój i profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej.
- 2) Doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez indywidualizację pracy z dzieckiem.
- 3) Rozwój i profesjonalizacja kadry działającej w obszarze wspierania dziecka i rodziny.
- 4) Zapewnienie wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

1. Cel ogólny programu: Rozwój i profesjonalizacja rodzinnej pieczy zastępczej

Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Mierniki	Planowany termin realizacji
Organizowanie akcji promocyjnych, przedsięwzięć integrujących rodziny zastępcze	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, Starostwo, ośrodki pomocy społecznej, lokalne media, organizacje pozarządowe, Kościoły i związki wyznaniowe	Przedsięwzięcia promujące idee rodzicielstwa zastępczego oraz publikacje prasowe/internetowe/materiały radiowe/telewizyjne /spotkania	Na bieżąco

Szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	Szkolenia do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i prowadzenie rodzinnego domu dziecka/osoby uczestniczące w szkoleniach/osoby, które otrzymały zaświadczenie o ukończeniu szkolenia	Na bieżąco
Tworzenie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	Nowe rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe oraz rodzinne domy dziecka	Na bieżąco
Organizowanie grup wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	Grupy wsparcia/osoby uczestniczące w grupach wsparcia	Na bieżąco
Organizowanie wsparcia dla rodzinnych form pieczy zastępczej w formie rodzin pomocowych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	Rodziny pomocowe	Na bieżąco

Organizowanie szkoleń dla rodzinnych form pieczy zastępczej w oparciu o diagnozę potrzeb szkoleniowych	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe	Diagnoza potrzeb szkoleniowych rodzinnych form pieczy zastępczej/godziny przeprowadzonych szkoleń/osoby uczestniczące w szkoleniach	Na bieżąco
Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa, terapii	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe	Rodziny i dzieci objęte poradnictwem specjalistycznym/porady specjalistyczne	Na bieżąco
Zapewnienie rodzinom zastępczym wsparcia wolontariuszy	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, I Liceum Ogólnokształcące im. 14 Pułku Powstańców Śl. w Wodzisławiu Śl.	Porozumienia z wolontariuszami/rodziny zastępcze objęte wsparciem wolontariuszy	Na bieżąco
Opracowanie standardów sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Wodzisławiu Śląskim,	Standardy sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim	2022 r.

2. Cel ogólny programu: Doskonalenie systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej, indywidualizacja pracy z dzieckiem

Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Mierniki	Planowany termin realizacji
Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej z funkcją socjalizacyjną i interwencyjną	CAOPOW, Powiat Wodzisławski, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim	Placówka opiekuńczo-wychowawcza z funkcją socjalizacyjną i interwencyjną/ dzieci umieszczone w placówce	2022-2024
Organizowanie szkoleń i warsztatów zgodnie z diagnozą potrzeb szkoleniowych kadry	CAOPOW, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, uczelnie wyższe, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki, organizacje pozarządowe	Szkolenia/osoby uczestniczące w szkoleniach	Na bieżąco

<p>Zapewnienie dzieciom oferty rozwoju zainteresowań, zagospodarowania czasu wolnego zgodnie z ich potrzebami</p>	<p>CAOPOW, Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Gorzyczkach, Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim, Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach</p>	<p>Formy zagospodarowania czasu wolnego/osoby biorące udział</p>	<p>Na bieżąco</p>
<p>Umożliwienie wychowankom zdobywania kwalifikacji zawodowych oraz innych umiejętności</p>	<p>CAOPOW, Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Gorzyczkach, Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim, Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach</p>	<p>Szkolenia/osoby uczestniczące w szkoleniach</p>	<p>Na bieżąco</p>

Zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla małoletnich o szczególnych potrzebach	CAOPOW, Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Gorzyczkach, Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Wodzisławiu Śląskim, Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach	Liczba wychowanków korzystających ze wsparcia psychoterapeutów, psychologów/ poradni specjalistycznych Liczba konsultacji psychologiczno - pedagogicznych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	Na bieżąco
3. Cel ogólny programu: Rozwój i profesjonalizacja kadry działającej w obszarze wspierania dziecka i rodziny.			
Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Mierniki	Planowany termin realizacji
Podnoszenie kwalifikacji kadr jednostek pomocy społecznej i kadr współpracujących z PCPR.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, uczelnie wyższe, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki, organizacje pozarządowe	Liczba szkoleń/ warsztatów/ konferencji Uczestnicy szkoleń/warsztatów /konferencji	Na bieżąco

<p>Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej.</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, organizacje pozarządowe</p>	<p>Liczba inicjatyw na rzecz pieczy zastępczej</p>	<p>Na bieżąco</p>
<p>Systematyczna współpraca z ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu wodzisławskiego – pracownikami socjalnymi, asystentami rodzin, placówkami edukacyjnymi, specjalistami, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną.</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, ośrodki pomocy społecznej, placówki edukacyjne, specjaliści, sądy, podstawowa opieka zdrowotna.</p>	<p>Liczba okresowych zespołów oceniających sytuację dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej</p>	<p>Na bieżąco</p>
<p>Upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną.</p>	<p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim, Starostwo Powiatowe</p>	<p>Kampania społeczno – informacyjna przybliżająca pieczę zastępczą mieszkańcom Powiatu Wodzisławskiego</p>	<p>Cyklicznie</p>

4. Cel ogólny programu: Zapewnienie wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej

Cele szczegółowe	Realizatorzy i partnerzy	Mierniki	Planowany termin realizacji
Realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim,	Indywidualne Programy Usamodzielnienia realizowane w danym roku/ Indywidualne Programy Usamodzielnienia zakończone w danym roku	Na bieżąco
Wsparcie w formie świadczeń finansowych, wsparcie w formie uzyskania mieszkania chronionego lub lokalu z zasobów gminy		Usamodzielniania kontynuujący naukę/usamodzielniani korzystający z pomocy finansowej/ usamodzielniani korzystający z mieszkania chronionego	Na bieżąco

4. Limit rodzin zawodowych na lata 2022-2024

W myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza, prowadzący rodziny dom dziecka lub pełniący funkcję dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Ustawodawca dopuszcza zawarcie umowy w sytuacji gdy rodzina zastępcza niezawodowa spełnia warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i posiada pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Wówczas starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Umowy o utworzeniu rodziny zastępczej zawodowej zawiera się zgodnie z art. 56 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, który jest ustalony w ramach 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, mając na uwadze możliwości finansowe powiatu, ustala się limit nowych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2022 - 2024, w liczbie 6 rodzin z podziałem na poszczególne lata.

Tabela 12. Limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie wodzisławskim na lata 2022-2024

Rok	Planowany limit rodzin zastępczych zawodowych
2022	2
2023	2
2024	2

5. Odbiorcy programu

Program skierowany jest bezpośrednio do osób i rodzin, obejmuje w szczególności:

- 1) dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
- 2) rodziny zastępcze oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- 3) rodziny biologiczne dzieci umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej,
- 4) usamodzielnianych wychowanków oraz opiekunów usamodzielnienia,
- 5) kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych lub rodzinnych domów dziecka,
- 6) kierownictwo i kadre placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- 7) rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców,
- 8) instytucje i organizacje działające na rzecz wspierania dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz ich rodzin.

6. Program oraz partnerzy

Program realizowany jest przez:

- 1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim - Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej będący jednocześnie koordynatorem programu,
- 2) rodziny zastępcze,
- 3) rodziny pomocowe,
- 4) placówki opiekuńczo - wychowawcze,
- 5) policja,
- 6) miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej,
- 7) sąd,
- 8) kuratorzy sądowi,
- 9) organizacje pozarządowe,
- 10) kościoły i związki wyznaniowe,
- 11) placówki oświatowe.

7. Źródła finansowania

Źródłami finansowania zadań określonych w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024 będą:

- budżet Powiatu Wodzisławskiego,

- budżety samorządów gminnych zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- budżet państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz z programów celowych Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej,
- budżety innych powiatów zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu,
- z konkursów organizowanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej,
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- ze środków unijnych.

8. Monitoring programu

Monitoring Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Wodzisławskim na lata 2019-2021 będzie przebiegał w oparciu o analizę i interpretację zebranych danych własnych oraz danych pozyskanych od współpracujących instytucji pomocowych.

Pozyskane dane umożliwią ocenę wartości programu oraz pomogą w dalszym jego planowaniu, realizacji i rozwoju działań. Analiza zebranych danych pozwoli na sprawdzenie skuteczności i efektywności przyjętych założeń.

Program stanowi dokument otwarty i zmienny. Wobec tego, można go modyfikować wraz ze zmieniającymi się potrzebami, przepisami prawnymi oraz środkami finansowymi.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim będzie przedkładał Radzie Powiatu Wodzisławskiego roczne sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie stanowiło integralną część corocznego sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim.

9. Podsumowanie

Przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznaczają dwa zasadnicze obszary działania: w pierwszym kładzie się nacisk na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, natomiast w drugim – na sprawne zapewnienie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Wodzisławiu Śląskim od wielu lat koncentrują się na rozwoju efektywnej wychowawczo opieki zastępczej, ponieważ rodzinne warunki niewątpliwie stanowią środowisko bardziej przyjazne dziecku niż placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Rodziny zastępcze we właściwy sposób zapewniają zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci. Ponadto wychowanie w warunkach rodzinnych daje dzieciom pozbawionym opieki przez rodzinę naturalną, możliwość wszechstronnego przygotowania się do samodzielnego i odpowiedzialnego życia.

W celu rozwoju pieczy zastępczej należy podejmować działania zwiększające liczbę rodzin zastępczych zawodowych, w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzin zawodowych specjalistycznych. Ważne także jest rozwijanie innych form czasowej opieki nad dzieckiem, w tym rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych. Duży nacisk należy położyć na doskonalenie systemu szkoleń i kursów przygotowawczych dla kandydatów na rodziny zastępcze jak i doskonalenie systemu pomocy specjalistycznej: pedagogicznej i psychologicznej udzielanej już istniejącym rodzinom zastępczym.

Stosowanie indywidualnego podejścia do rodzin zastępczych oraz intensyfikacja pracy z rodziną i zaoferowanie elastycznych form wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb stanowi jedną z ważniejszych rekomendacji dla zbudowania zintegrowanego systemu pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego.

Spis tabel

Tabela 1. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminach powiatu w latach 2018 - 2020.....	8
Tabela 2. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w gminach powiatu w latach 2018 - 2020.....	9
Tabela 3. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu w latach 2018 - 2020.....	10
Tabela 4. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny w gminach powiatu w latach 2018– 2020.....	11
Tabela 5. Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny w gminach powiatu w latach 2018 - 2020.....	12
Tabela 6. Formy pracy z rodziną prowadzone na terenie gmin powiatu w latach 2018 - 2020.....	13
Tabela 7. Liczba nowych umieszczeń w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim w latach 2018 – 2020.....	23
Tabela 8. Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej w ciągu roku sprawozdawczego w latach 2018 – 2020.....	24
Tabela 9. Liczba wychowanków przebywających w Powiatowym Domu Dziecka w Gorzyczkach i Powiatowej Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim w latach 2018 – 2020.....	29
Tabela 10. Liczba wychowanków opuszczających Powiatowy Dom Dziecka w Gorzyczkach w latach 2018 – 2020.....	32
Tabela 11. Liczba wychowanków opuszczających Powiatową Placówkę Opiekuńczo – Wychowawczą w Wodzisławiu Śląskim w latach 2018 – 2020..	32
Tabela 12. Limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie wodzisławskim na lata 2022 - 2024.....	41

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzinnych form pieczy zastępczej funkcjonujących na terenie Powiatu Wodzisławskiego w latach 2018 - 2020.....	20
Wykres 2. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego w latach 2018 - 2020.....	21
Wykres 3. Wiek dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie Powiatu Wodzisławskiego wg stanu na dzień 31.12.2020 r.	22
Wykres 4. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy na kontynuowanie nauki w latach 2018 - 2020.....	26
Wykres 5. Liczba usamodzielnianych wychowanków korzystających z pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej w latach 2018 - 2020.....	27

Wykres 6. Struktura świadczeń z tytułu usamodzielnienia wg liczby osób w latach 2018– 2020.....	27
Wykres 7. Liczba przyjęć wychowanków w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach 2018 – 2020.....	30
Wykres 8. Wiek wychowanków Powiatowego Domu Dziecka w Gorzyczkach.....	30
Wykres 9. Wiek wychowanków Powiatowej Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Wodzisławiu Śląskim.....	31

Spis rysunków

Rysunek 1. Formy rodzinnej pieczy zastępczej.....	16
Rysunek 2. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej.....	18
Rysunek 3. System wsparcia dziecka i rodziny w systemie pieczy zastępczej w Powiecie Wodzisławskim.....	19